

Silje Seem

For forståelsens betydning i barnevernsarbeid.

The importance of pre-understanding in child welfare work.

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Elizabeth Langsrud

Mai 2021

Silje Seem

Forforståelsens betydning i barnevernsarbeid.

The importance of pre-understanding in child welfare work.

Bacheloroppgave i Barnevern
Veileder: Elizabeth Langsrud
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven skriver jeg om forforståelsens betydning i møte med mennesker fra andre kulturer. Forforståelsen er noe vi har med oss til enhver tid. Det ligger til grunn for hvordan vi opplever og oppfatter verden rundt oss. Alle mennesker vil derfor ha forskjellig forforståelse, da vi er født inn i ulike kulturer med forskjellig oppdragelse. Møter og samtaler mellom barneverntjenesten og andre kulturer kan på grunnlag av dette være ekstra utfordrende. Det kommer stadig flere innvandrere til Norge, og de representerer en stor del av barnevernssakene. På grunnlag av dette stilles det stadig flere krav til barnevernet.

Barneverntjeneste skal i sitt arbeid hjelpe etniske minoritetsfamilier som har det utfordrende. I denne besvarelsen skriver jeg om innvandreres frykt ovenfor barneverntjenesten. Mye av frykten kan komme av den forforståelsen barnevernsarbeideren tar med seg inn i avgjørelser og vurderinger som angår familien, og ikke minst i møter og samtaler. Videre i besvarelsen skriver jeg om hvor viktig det er å være bevisst på sin forforståelse, og å møte barn og foreldre med en åpen holdning.

Abstract

In this bachelor thesis I will write about the importance of pre-understanding in the encounter with other cultures. Pre-understanding is something we carry with us all the time. It is the basis for how we experience and perceive the world around us. All people will therefore have different preconceptions, as we are born into different cultures and with different upbringing. Meetings and conversations between the child welfare service and other cultures can on the basis of this, be extra challenging. More and more immigrants are coming to Norway, and they represent a large part of child welfare cases. On the basis of this, more challenges are made for the child welfare service. The focus on children and the parents being heard and listened to has become much bigger recently. In their work the child welfare service shall help ethnic minority families who are having a challenging time. In this task I will write about immigrants fears about the child welfare service. Much of this fear can come from the preconception that the child welfare worker brings into decisions and assessments that concern the family, at least in meetings and conversations. In this task I am writing about how important it is to be aware of their preconceptions, and to meet children and parents with an open mind.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Innledning	3
1.2. Bakgrunn	3
1.3. Valg av problemstilling	5
1.4. Avgrensning og oppbygging av oppgaven	5
1.5. Valg av litteratur	5
2. Teori	6
2.1. Lovverk og retningslinjer for en barnevernsarbeider	6
2.2. Forforståelse	8
2.3. Hermeneutikk	9
2.4. Kultur	10
2.5. Forskning	12
2.5.1. Fra rapporten	12
2.5.2. Fra artikkelen.....	15
3. Diskusjon	16
3.1. Hvilken betydning har forforståelse i møtet med andre mennesker?	16
3.1.1. Et sett med «briller»	16
3.1.2. Den hermeneutiske sirkel	17
3.1.3. Tillitsforhold	17
3.1.4. Forstå for fort	19
3.1.4. Kommunikasjon og samhandling.....	20
3.1.5. Kultur	20
3.2. Hvilke grep kan man ta for å fremme møter med etniske minoriteter?	21
3.2.4. Kultursensitivitet	21
3.2.5. Kulturkompetanse	21
3.2.6. Viktig å være bevisst.....	23
4. Avslutning	24
Litteraturliste	27

1. Innledning

1.1. Innledning

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å skrive om forforståelse, knyttet opp mot møter mellom barnevern og familier fra andre kulturer. Som barnevernsarbeider møter man mange ulike barn og voksne. Forforståelse er noe vi alltid har med oss i møte med andre mennesker. Dette kan påvirke hvordan vi møter og tolker andre mennesker, og som barnevernspedagog kan det påvirke viktige avgjørelser som skal tas.

Det har vist seg at foreldre med minoritetsbakgrunn har stor frykt for barneverntjenesten. Denne frykten er større enn familier med etnisk norske familier (Berg et al., 2017, s. 68). Dette kan komme av at innvandrerfamilier har liten kunnskap om barneverntjenesten. Det har vært en tendens at det står mye negativt om barneverntjenesten i media, som for eksempel at mange tror at barnevernet kun «tar barna deres». Vi kan si at etniske minoriteter tar til seg denne begrensede informasjonen, og tar den med i sin forforståelse. På bakgrunn av dette kan innvandrerfamilier danne seg en forforståelse av hvordan barneverntjenesten er. På samme måte har også barnevernsarbeideren en forforståelse.

I et møte med flere personer har alle parter med seg sin forforståelse som påvirker hvordan møtet mellom mennesker blir. På samme måte som at minoritetsfamilier har en forforståelse om hvordan barnevernet er, har også barnevernsarbeideren en forforståelse til hvordan minoritetsfamilier er. Det er barnevernsarbeideren sin forforståelse jeg skal legge vekt på i denne besvarelsen.

1.2. Bakgrunn

Alle mennesker er født inn i en tid og en kultur. Dette er med på å forme hvem man er, og hvilke tolkninger man har om verden rundt seg. Norge er et flerkulturelt samfunn, og det kommer stadig flere innvandrere til Norge. Arbeid med etniske minoritetsfamilier er aktuelt i dagens samfunn, fordi statistikken viser at den overrepresenterte gruppen i barnevernet er barn og unge med minoritetsbakgrunn (Berg et al., 2017, s. 107). Som nevnt ovenfor, har også minoritetsfamilier uttrykt en frykt for barneverntjenesten (Berg et al., 2017, s. 68). Jeg ønsker å se på om barnevernsarbeiderens forforståelse kan være en av grunnene, til at minoritetsfamilier føler som de gjør.

Dette med forforståelse var noe som traff meg da jeg var i praksis i barneverntjenesten. Forforståelse har, som nevnt, stor betydning i møter med andre mennesker. Jeg synes dette er spennende og interessant, noe som ligger til grunn for valg av tema og problemstilling. Da jeg var i praksis, var jeg særlig opptatt av hvordan vi som barnevernsarbeidere skal møte barn og foreldre. Jeg fikk ta del i en undersøkelsessak, som fikk meg til å ville skrive om forforståelsens betydning:

I slutten av juni fikk barneverntjenesten inn en bekymringsmelding fra sykehuset. Bekymringsmeldingen omhandlet en utenlandsk familie, og den gikk ut på at barna kanskje hadde for stort ansvar i heimen, og at de hadde vansker med å integrere seg i det norske samfunnet. Meldingen ble besluttet å undersøkes i juli, og tildelt en saksbehandler. På dette tidspunktet fikk også familien beskjed om at det har kommet en melding på deres barn, og at saken besluttes å undersøkes. Når jeg var i praksis, fikk jeg ta del i denne undersøkelsen. Første samtale med foreldre og barn ble gjennomført i starten av september. Det vil si at det tok to måneder fra saken ble besluttet å undersøkes, til selve undersøkelsesarbeidet ble iverksatt. Jeg undret over hvorfor det tok så lang tid før undersøkelsesarbeidet i det hele tatt begynte, så jeg bestemte meg for å spørre. Saksbehandleren fortalte meg at hun mente at bekymringen baserte seg på en misforståelse mellom familien og sykehuset, da familien ikke snakker godt norsk. Saksbehandleren forteller også at hun har hatt lignende saker før.

Avgjørelsene som ble tatt i casen fra praksis var, ifølge mitt syn, åpenbart tatt på grunnlag av forforståelsen. Basert på kunnskap og erfaring, hadde saksbehandleren allerede før møte en klar mening på hva dette gjaldt. Etter jeg fikk ta del i denne saken, gikk det mange tanker gjennom hodet mitt. Hvilken betydning har vår forforståelse i møtet med andre mennesker? Hvilken betydning har det for den andre du møter? Hvilken betydning har forforståelsen for vurderinger som blir tatt? Barneverntjenesten har stor makt ovenfor familier, og arbeidet saksbehandlerne gjør er svært inngripende. Vi har alle med oss vår forforståelse, men det er spesielt viktig hvordan vi tar i bruk den og hvordan vi lar den påvirke oss. Dette er spesielt viktig for barnevernsarbeidere, på grunn av den viktige jobben og makten ovenfor familiene de har.

1.3. Valg av problemstilling

Som sagt, når jeg skulle velge problemstilling ville jeg velge noe som interesserer meg. Som fremtidig barnevernspedagog må jeg i flere møter med andre mennesker være bevisst på hvordan jeg fremtrer som person, hvordan jeg bruker min kunnskap og erfaring. Det kan være krevende å jobbe med mennesker fra andre kulturer, da man har forskjellige referanserammer. Her er det flere faktorer som spiller inn, blant annet ulike synspunkt og meninger. Forforståelsen er noe som ligger til grunn for våre synspunkt og meninger. Jeg vil derfor ta for meg forforståelse og dens betydning i møtet med mellom mennesker fra ulike kulturer. På bakgrunn av mine erfaringer fra praksis og skolebenken har jeg kommet fram til denne problemstillingen:

Hvilken betydning har en barnevernsarbeiders forforståelse i arbeid med mennesker fra andre etniske minoriteter?

1.4. Avgrensning og oppbygging av oppgaven

Jeg bygger opp oppgaven min slik at den består av fire kapitler. I kapittel 1 presenterer jeg tema og problemstilling. Andre kapittel består av redegjøring av teori og forskning, som jeg mener er relevant for besvarelsen. I kapittel 3 kommer drøfting rundt min problemstilling opp mot valgt teori og forskning. I kapittel 4 oppsummerer jeg mine hovedpunkter i oppgaven.

I besvarelsen redegjør jeg for teorier om forforståelse og kultur. Videre har jeg forsøkt å finne fram til hvilken betydning dette har for en barnevernsarbeiders møtet med mennesker fra andre kulturer. Jeg støtter meg på teorier og forklaringer fra fagbøker, samtidig som jeg reflekterer rundt egne erfaringer fra praksis.

1.5. Valg av litteratur

Det har vært lærerikt og utfordrende å finne litteratur til denne oppgave. Jeg har både brukt litteratur fra tidligere pensum, men har også brukt annen relevant litteratur. For å finne aktuelle artikler har jeg brukt Idunn Tidsskriftet Norges Barnevern og Oria. Pensumbøker og andre relevante bøker har jeg brukt stikkordslistene for å finne gode stikkord som jeg kunne søke med, noe som var til god hjelp.

2. Teori

I denne delen av besvarelsen skal jeg presentere teoriene jeg har valg. Til å begynne med skal jeg presentere lovverket og retningslinjer for barnevernsarbeidere. Videre skal jeg komme inn på forforståelse, hermeneutikk og kultur.

2.1. Lovverk og retningslinjer for en barnevernsarbeider

Barneverntjenesten arbeider blant annet ut fra barnevernloven. Barnevernlovens formål §1-1 sier blant annet at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling, skal få nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Videre sier loven at alle barn og unge skal får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1993, §1-1). I barnevernloven er det ingen definisjon på hva som er skadelig for barns helse og utvikling, og det er heller ingen fasit på hva god omsorg er og gode oppvekstvilkår er. Derfor må barneverntjenesten foreta skjønnsmessige vurderinger, som er retningsgivende for andre bestemmelser. Vurderingene som tas vil derfor være basert på hva barnevernet i Norge mener er god og trygg omsorg. Med andre ord kan vi si at det er majoritetsbefolkningen som påvirker hva som skal ligge til grunn for et godt barnevern. Det er derfor utfordrende å arbeide med barn og voksne fra andre kulturer, da de har andre omsorgspraksiser enn hva majoriteten i Norge har. Det kan derfor diskuteres om barnevernet faktisk er tilpasset andre kulturer.

Barnets beste skal alltid ligge til grunn for barneverntjenestens vurderinger. Barnets beste er et prinsipp som skal ligge til grunn for alle avgjørelser. Ifølge Barnevernloven § 1-6 skal barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som gjelder barnet (Barnevernloven, 1993, §1-6). Det er vanskelig å vite hva som er barnets beste uten å snakke med selve barnet. Det er derfor viktig at barnevernspedagogen legger til rette for trygge og gode samtaler, slik at barnet føler seg hørt og bygger tillitt til fagpersonen. Tillitt er viktig for å kunne bygge en god relasjon. Tillitt er også viktig for å kunne oppnå best mulig samhandling, da tillitt kan føre til at man ønsker å dele mer om sine utfordringer.

Barneverntjenesten har også etter barnevernloven § 1- 7 plikt til å samarbeide med barnet og foreldrene så lang det lar seg gjøre (Barnevernloven, 1993, §1-7). Det er derfor viktig med god kommunikasjon med foreldrene.

Barneverntjenesten utfører undersøkelser på grunnlag av bekymringsmeldinger som kommer inn. Dette kan for eksempel være bekymringsmeldinger angående foreldrenes rusmisbruk, barnets utagerende atferd eller vold. Ifølge lov om barneverntjeneste §§ 4-3 og 4-2 skal barneverntjenesten snarest og innen en uke beslutte om en bekymringsmelding skal gå videre til undersøkelse, eller om den skal henlegges (Barnevernloven, 1993, §4-2 og §4-3). Dersom det blir opprettet undersøkelse, skal den gjennomføres innen tre måneder, jf. barnevernloven § 6-9 (Barnevernloven, 1993, §6-9). Når barneverntjenesten foretar undersøkelser skal de ta utgangspunkt i de opplysningene som kommer frem i bekymringsmeldingen. Undersøkelsen skal gjennomføres slik an den oppleves minst mulig belastende, mest mulig effektiv og mest mulig omfattende av barnets totale omsorgssituasjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019).

I forslag om ny barnevernlov understrekes det at barnevernet skal være kultursensitivt (NOU 2016: 6, s. 25). Kultursensitivitet handler om å være var for hvilke kulturer individer identifiserer seg med (Nordby et al., 2013, s. 184) Bakgrunnen for dette er at det er en økende innvandrerbefolkning, og at mange har kort botid og begrenset kunnskap om norsk kultur og væremåte. Det begrunnes også med at minoritetsfamilier er overrepresentert i barnevernet (NOU 2016: 6, s. 35). I et nyere forslag til lovvedtak, skal barnevernet ta hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Utvalget mente at kultursensitivitet bør fremmes gjennom andre virkemidler enn lovgivning, men at barnevern i større grad skal anvende det i sitt arbeid (Prop. L (2020/2021), s.97). En kultursensitiv tilnærming kan føre til en bedre forståelse, til hva som er behovet for barnet og barnets familie i den enkelte sak. (Prop. L (2020/2021), s. 134).

Vi finner også noen retningslinjer og anbefalinger på hvordan en barnevernspedagog burde opptre i møtet med barn og foreldre. Forandringsfabrikken har lagt frem verdier barnevernsarbeidere bør ha i møte med barn og foreldre. Disse verdiene er åpenhet, kjærlighet, ydmykhet, og medbestemmelse (Forandringsfabrikken, 2021). Dette er også nedfelt i barnevernlovens formål §1-1, som sier at barnevernet skal møte barn og unge med trygghet, kjærlighet og forståelse (Barnevernloven, 1993, §1-1).

Som barnevernspedagog må man ha et helhetlig perspektiv, der man tar hensyn til at alle mennesker er påvirket av både indre og ytre faktorer. Ytre faktorer som påvirker kan handle

om det sosiale rundt. Indre påvirkningsfaktorer handler om psykologi. En barnevernspedagog trenger også omsorgsforståelse. Man trenger en forståelse av omsorgen som forholder seg til den konkrete konteksten barnet lever i (Rugkåsa et al., 2017, s.35). Et utenfrablakk på sin egen forståelse, er nødvendig for å kunne sette seg inn i den andres forståelse, tanker og meninger. Dette er viktig for å kunne finne ut hva det faktiske problemet er til den enkelte familien.

2.2. Forforståelse

Det er flere tolkninger på hva forforståelse er, men på en måte kan det sees på som en prosess der vi samler inntrykk og erfaringer, som utvikler seg til en forestilling av hvordan vi opplever verden rundt oss (Tønnesen 2018, s. 174). Alle mennesker blir født inn i en tid og kultur. Fra vi blir født lærer vi oss normer og regler som vi skal leve etter. Dette handler om vår historie og våre erfaringer. Alt dette er med på å danne vår forforståelse, og uten en forforståelse er det umulig å forstå noe som helst. Inntrykkene vil være kaotiske og usammenhengende, dersom man ikke har noen forutgående forestillinger å tolke inntrykkene ut fra (Tønnesen, 2018, s. 171).

Når vi forstår, forstår vi alltid ut fra noe. Forforståelse handler om at vi forstår andre på bakgrunn av egne erfaringer, følelser og tanker. Som for eksempel på bakgrunn av den kulturen vi er en del av og har vokst opp i. Dette er den forståelsen vi bringer med oss i møtet med andre mennesker (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 14). I møte med familier vil jeg som barnevernspedagog forstå andre på bakgrunn av mine egne erfaringer, tanker, opplevelser og følelser. Ikke minst vil jeg forså de på bakgrunn av den kulturen jeg har vokst opp i.

Jean Piaget har utviklet en teori om den kognitive utviklingen hos barn, som består av fire ulike faser. Ifølge han skjer den kognitive utviklingen gjennom at de aktivt handler med og utforsker verden rundt seg. Gjennom erfaringer, bygger barnet opp kunnskap. Disse fasene er preget av omgivelsene. (Håkonsen, 2014, s. 53). Dette er med på å underbygge vår forforståelse, allerede fra den dagen vi blir født. Vi utvikler oss i takt med nye opplevelser og erfaringer, dette er med på å utvikle vår forforståelse. Barn opplever noe nytt hver dag, kanskje ser de et dyr de ikke har sett før, eller møter andre barn med et annet språk. Alt dette er med på å påvirke hvordan man selv opplever hvordan verden henger sammen. Som voksen utvikler vi vår forforståelse, gjennom skole og utdanning utvikler og utvider vi vår forforståelse. Underveis i min utdanning har jeg fått et mer barneorientert perspektiv.

2.3. Hermeneutikk

Hermeneutikk er tolkningslære, og retter seg mot forståelse innenfor vitenskapsteori (Gjertsen, 2010, s. 98). Hermeneutikk handler om at all menneskers forståelse er preget av ens forforståelse. Denne vitenskapsteorien fokuserer på hvordan jeg kan forstå og tolke mine omgivelser, på bakgrunn av den forståelsen jeg allerede har oppnådd. (Tønnesen, 2018, s. 188).

Fra fødsel til død gjør vi oss gode og vonde erfaringer. Alle våre opplevelser er med på å danne byggesteiner til vår fortolkning av tanker, ideer, vurderinger og verdier. Man kan på mange måter kalle utviklingen av forforståelse for en induktiv prosess, der vi hele tiden samler inn nye inntrykk (Tønnesen, 2018, s. 174). Mennesker i ulike kulturer og samfunn utvikler verdier og begreper. Disse benytter de til å fortolke og forstå sin virkelighet med. Det å forsøke å forstå eller forklare hva et fenomen betyr i en gitt sammenheng, kaller vi fortolkning (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 33).

Fortolkning henger også sammen med forforståelse. Fortolkning av helhet og deler ut fra et subjektivt utgangspunkt, er også en måte å beskrive forforståelse på (Garsjø, 2001, s. 118). Dette innebærer personlige fortolkninger av et helhetsbilde eller deler av bildet. Hvordan man oppfatter og opplever helheten eller deler av helheten i ulike sammenhenger. For å kunne forstå et fenomen, må man bruke sin helhetsforståelse, som påvirker en delforståelse. Delforståelsen påvirker igjen helhetsforståelse. Da lager man seg en ny forståelse av helheten (Gjertsen, 2010, s. 100). Denne prosessen er det som kalles den hermeneutiske sirkel. Essensen i den hermeneutiske sirkel er at man kan ikke beskrive helheten ved å kun ta en del av helheten. Man kan heller ikke forstå helhetene uten alle delene (Garsjø, 2001, s. 142).

Gode samtaler og dialoger handler om å forstå andre sine opplevelser empatisk. Dette gjør vi fra vårt eget ståsted gjennom at vi fortolker det som blir formidlet. Samtaler om opplevelser tilhører hermeneutisk tradisjon, der oppmerksomheten rettes mot å fortolke opplevelser og erfaringer og deretter skape mening. Vi fortolker hele tiden og fortolkningene er ikke tilfeldige, dette fører til at vi møter andre mennesker med våre forutsetninger. Fordommer og forforståelse er alle type ideer vi har på forhånd, og som virker bestemmende på opplevelsen og fortolkningen av det den andre formidler eller forteller (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 58).

Hans Heorg Gadamer var en kjent tysk filosof innen hermeneutikken. Perspektiv, horisont og horisontsammensmelting er begreper som Gadamer brukte. Mennesker tolker ut fra sitt eget perspektiv. Dette perspektivet kan sammenlignes med en horisont som består av egne opplevelser, følelser, ideer og erfaringer. Alt er skapt gjennom våre livserfaringer. Det finnes mange horisonter å fortolke (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 85). Jeg tolker Gadamer slik at vi ikke kan tolke eller danne mening med mindre vi har en forståelse fra før. Gadamer mente også at vi aldri kunne møte verden uten ett sett med «briller» eller fordommer som hjelper oss å finne meningen i det vi står ovenfor (Tønnesen, 2018, s. 170). På bakgrunn av dette, tror jeg at forforståelse handler mye om holdninger og meninger, men også hvordan vi velger å forstå de andre. Vi har alle på oss forskjellige briller for hvordan vi ser verden. Er det mulig å ta på seg andre sine briller å forsøke å se verden slik de gjør det?

Forforståelsen kan være ubevisst, men også bevisst. Noen holdninger lever i det førbevisste, de er så selvfølgelige at vi tar dem forgitt, og noen holdninger vet vi at vi har. Fordommer er det vi til vanlig kaller ureflekterte og negative forestillinger om andre menneskers personlige egenskaper. I hermeneutikken er alle forhåndsforestillinger i egentlig forstand fordommer. Det vil si at vi heller ikke kan klare oss uten fordommer på lik linje som vår forforståelse. Aaland skriver at det ligger en moralsk oppfordring i arbeidet med dette begrepet. Hun skriver at dersom hun selv ikke bevisstgjør sin forforståelse og sine fordommer, kan hun føres på villspor (Tønnesen, 2018, s. 175). Det er spesielt viktig å bevisstgjøre egen forforståelse i møtet med klienter (Tønnesen, 2018, s. 175).

2.4. Kultur

Som nevnt, blir vi født og sosialisert inn i en kultur. Gjennom oppdragelse, opplevelser og aktiv deltakelse gjør vi oss nye erfaringer. Kultur overføres fra generasjon til generasjon, men over tid vil den likevel endre seg. Kulturen påvirker oss på mange måter. Blant annet så påvirker den hvordan vi oppfører oss, hva vi liker og ikke liker, hvordan vi snakker og hva vi oppfatter hva som er rett og hva som er galt. Når man skal arbeide med mennesker, må man ha en forståelse for hvilken betydning kultur har (Paulsen et al., 2020).

Kultur dreier seg om en helt sentral dimensjon ved alle mennesker. Det dreier seg om at det gjør mennesker til mennesker (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 201). Kultur handler om en

måte å forstå verden på som er felles for en gruppe mennesker. Vi kan beskrive kultur ved å bruke ordene ideer, verdier, regler, normer og daglige ritualer. Det å forstå kultur, er det samme som å forstå mennesker (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 198).

Når man møter mennesker fra andre kulturer, kan det være utfordrende å forstå hvordan den andre opplever verden, og å forholde seg til at andre er annerledes (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 198). Denne utfordringen kan komme av at barnevernet er normativt og preget av majoritetskulturens verdier. Her snakker vi om at majoriteten har ett sett med verdier, som møter mennesker med andre verdier. Det kan derfor være vanskelig å danne et godt fellesskap, dersom to mennesker tilhører to helt forskjellige kulturer (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 198). Utfordringen kan for eksempel skyldes mangel på kunnskap om hverandres kulturer. Dette kan ha betydning for vår utøvelse i arbeidslivet, og hvordan vi fortolker og forstår verden rundt oss (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 33).

Norge er et flerkulturelt samfunn. På bakgrunn av det stilles det krav til at flere og flere yrkesgrupper utvikler en flerkulturell kompetanse. I det offentlige er det ofte uklart hvilken type innhold denne kompetansen skal ha. Det snakkes ofte om at «vi», altså majoritetsbefolkningen, bør forstå «de andre», det vil si etniske minoritetsgrupper som har innvandret eller flyktet til Norge. Kulturforståelse handler om å forstå andre mennesker, men også om å forstå seg selv og de andre i samspill med hverandre. (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 201). Etniske minoriteter i Norge er grupper som har kommet etter statsdannelsen, som et resultat av innvandring (Døving, 2011). Vi forbinder etniske minoriteter med noe «annet» eller «annerledes», fordi de opptrer i motsetning til hvordan majoritetsbefolkningen opptrer (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 201).

I arbeid med flere kulturer kan det, som nevnt tidligere, være svært nyttig å skaffe seg kunnskaper om de ulike kulturene (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 198). Forforståelse handler blant annet om kulturelle virkelighetsoppfatninger, menneskesyn, etisk grunnsyn, verdier og normer. Det handler også om individuelle tanker og levereregler, selvforståelse og kunnskap om egne rolleforventninger (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 153). Kunnskap er viktig for å få et innblikk i det vi ikke vet like mye om. På en annen måte kunnskapen kan også føre til generalisering og stereotypisering. Ordet stereotype blir ofte forbundet med negative

forestillinger om minoritetsgrupper av ulike typer. I hovedsak handler det om behovet for å generalisere på et for lite grunnlag (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 210).

Barnevernfaglig arbeid med etiske minoriteter har i de senere årene fått stor oppmerksomhet både fra politisk og sosialfaglig hold, og fra minoritetsetniske grupper og organisasjoner. Dette kommer av en manglende tillitt mellom minoritetsbefolkningen og barnevernet og blir sett på som et stort problem. Myndighetene er svært opptatt av å forbedre dette. Det diskuteres hvorvidt barnevernsarbeidere og sosialarbeidere mangler kompetanse i å arbeide med etniske minoritetsfamilier (Rugkåsa et al., 2017, s.11).

Kulturkompetanse og kultursensitivitet er to begreper som er viktig å ha med seg når man arbeider med familier fra andre kulturer. Kulturkompetanse handler om å tilegne seg kunnskap om ulike kultur, er kommunikasjonsformer, oppdragelsesstrategier og omsorgsutøvelse (Rugkåsa et al., 2017, s.77). Som nevnt handler kultursensitivitet om å være var for hvilke kulturer individer identifiserer seg med. Her er det viktig med en åpen og undersøkende holdning og anerkjennelse av forskjellen, uten å være dømmende (Nordby et al., 2013, s. 284)

2.5. Forskning

I forskningsdelen har jeg tatt utgangspunkt i en rapport som heter *Myter og realiteter*. Denne rapporten bygger på tidligere forskninger. Jeg har også lagt vekt på en artikkel som heter *hvordan bruke for forståelsen når jeg ikke kan vite noe om den andre*. I denne artikkelen har Bagge flere informanter som forteller om deres opplevelser. Jeg har valgt ta i bruk disse, fordi de har forsket på tematikken som belyser sider ved min problemstilling.

2.5.1. Fra rapporten

Rapporten *Myter og realiteter* tar for seg forskning knyttet til utfordringer i møtet mellom barnevernet og familier med minoritetsbakgrunn. Den overrepresenterte gruppen i barnevernsstatistikken har vist seg å være barn og unge med minoritetsbakgrunn (Berg et al., 2017, s. 107). Her ser de blant annet på barnevernets forståelse og fortolkningsrammer. De viser til flere forskninger, som har vist til at saksbehandlerens for forståelse har betydning for de vurderingene som bli tatt og hvordan relasjonen utvikles (Berg et al., 2017, s. 9). Aaland (2004) viser til at for forståelse og fortolkninger vil ha betydning for møtet med familier, både

med og uten innvandrerbakgrunn. Perspektivet man har, vil påvirke det man ser. Dersom den barnevernfaglige utfordringen blir forstått som kulturforskjell, kan det stenge andre fortolkninger og mulige løsninger (Berg et al., 2017, s. 18).

Utfordringene som oppstår i møtet mellom innvandrere og barnevernet, er ofte sammensatte og komplekse. Utfordringene kan blant annet knyttes opp til mangel på informasjon, saksbehandlingstid og tillitsutfordringer. Det er utfordrende å arbeide med familier med innvandrerbakgrunn ettersom gjensidig forståelse og god informasjonsdeling er viktige elementer når det kommer til god kommunikasjon og samhandling. Grunnen til at det kan være utfordrende er fordi de har forskjellige språk og referanserammer (Berg et al., 2017, s. 9).

Berg viser til forskning som sier at god kommunikasjon og samhandling er viktig for å skape forståelse og muligheter for medvirkning. «*Et godt samarbeid mellom bruker og saksbehandler henger ofte sammen med tydelig informasjon, gode relasjoner, anerkjennelse og gjensidig respekt*». Det å legge til rette og skape god kommunikasjon og samhandling er svært viktig i et flerkulturelt barnevern (Berg et al., 2017, s. 10). Dette danner også et godt grunnlag for mulighetene for å skape tillit mellom brukere og barnevernet (Berg et al., 2017, s. 9).

Tidligere studier viser at god kommunikasjon og samhandling mellom barneverntjenesten og foreldre med minoritetsbakgrunn oppleves som en barriere i relasjonen mellom barnevernsansatte og foreldre med minoritetsbakgrunn (Berg et al., 2017, s. 77). God kommunikasjon og samhandling er svært viktig for at barneverntjenesten skal gi foreldrene den hjelpen de trenger. Barnevernlovens formål §1-1 sier også at familiene skal få rett hjelp til rett tid (Barnevernloven, 1993, §1-1). Dersom samhandlingen og kommunikasjonen er dårlig, risikerer de å ikke få den hjelpen de har krav på.

Forskning sier at tilliten foreldrene har til barnevernet er avgjørende for kommunikasjonen mellom saksbehandler og foreldre. Det å etablere tillit i saker der familien kommer fra samfunn som representerer helt andre oppdragelsestradisjoner enn det som er vanlig i Norge, blir sett på som en utfordring (Berg et al., 2017, s. 11-12). Det påpekes i NOU 2012:5 (Referert i Berg et al., 2017, s. 11-12) at noen innvandrerfamilier har uttrykt mistillit til

barnevernet. Det kommer blant annet frem at det kan skyldes at familier ikke har følt seg møtt eller lyttet til som individer. På bakgrunn av dette ligger det et forbedringspotensial rundt barnevernsansattes evne til å nå frem til og skape tillit blant etniske minoritetsfamilier. En annen forskning viser at minoritetsfamilier flere ganger opplever at deres syn på barneoppdragelse og kjønnsroller diskvalifiseres av sosialarbeiderne. Videre opplever de at deres forståelse av foreldrerollen ikke blir vektlagt eller forstått av barneverntjenesten. Kriz og Skivenes hevder at etniske minoriteter, på bakgrunn av at saksbehandlerne ikke tilrettelegger for gode samtaler om verdier i synet på barns behov, utsettes for strukturell diskriminering. (Berg et al., 2017, s. 12).

Barnevernet får kritikk fra innvandremiljøene at de oftere griper inn i minoritetsfamilier (Berg et al., 2017, s. 1). Barnevernet er også kritisert for manglende kultursensitivitet og for å vise liten forståelse for situasjonen nye innvandrere i Norge befinner seg i, og deres kultur og religion. Det som ofte kommer frem i media er at minoritetsfamilier føler seg særlig utsatt, misforstått og urettferdig behandlet (Berg et al., 2017, s. 107). Flere barnevernsansatte avviser det at de behandler minoritetsfamilier på en måte som gjør de mer utsatt, men hevder at de har for lite kompetanse på minoritetsspesifikke spørsmål (Berg et al., 2017, s. 1).

Bredal (2009) mener det har vært for mye fokus på kultur, blant annet at det har vært for mye løs snakk om å ta hensyn til kultur, og at snakket har vært preget av «kultur som overgeneralisering». Samtidig hevder Bredal (2009) at bevisstheten om hva kulturforskjeller betyr for barnevernet, fortsatt er liten. Hun beskriver også at en av de vanligste anklagene mot barnevernet ligger i at barnevernet ikke har forståelse for familiens kulturelle bakgrunn, møter foreldrene med mistenksomhet og at det gripes inn for raskt. Barnevernet har derfor en begrenset forståelse for familiens kulturelle bakgrunn (Berg et al., 2017, s. 18).

Qureshi og Fausk (2010) mener at mange barnevernsarbeidere sliter med å finne hvilken betydning begrepet kultur har. Feilaktige slutninger om kultur som årsak vil da føre til lite hensiktsmessige løsninger (Berg et al., 2017, s. 19). Kulturalisering handler om nettopp dette, det at man forstår problemer på grunnlag av generalisert forståelse av kultur. Denne type kulturalisering kan føre til at vi verken ser personene eller situasjonen personene inngår i. Stereotyper og forenklete forståelse ligger til grunn for fortolkningen, istedenfor å forstå hendelsene kontekstuellet. Dette blir en slags annengjøring, noe som gjør en person til den

andre. For å unngå bruk av stereotyper er det viktig at barnevernet tilbyr kultursensitive tjenester (Berg et al., 2017, s. 19).

Barnevernsansatte i Norge legger ofte vekt på kulturelle forskjeller som forklaring på utfordringene foreldrene opplever i møter med barnevernet. Dette understrekes av en barneverntjeneste med lang erfaring som var med i undersøkelsen i rapporten. Her påpekes det at individet og familien kan bli usynliggjort når landbakgrunn og kultur står som hovedfokus. Dette kan bidra til å skape generaliserte bilder og fordommer (Berg et al., 2017, s. 77).

Utfordringene i barneverntjenesten endrer seg i takt med befolkningen og endringer i samfunnet. Den økte innvandringen fører til at barnevernet blir stilt ovenfor nye og andre utfordringer. Utfordringen med en mer sammensatt befolkning, handler om mye mer enn kultur. Det innebærer en forståelse for hva minoritetsstatusen innebærer, både når det kommer til informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer (Berg et al., 2017, s. 116).

2.5.2. Fra artikkelen

Randi Frieda Bagge har skrevet en artikkel som heter *hvordan bruke forforståelse når jeg ikke kan vite noe om den andre*. I denne artikkelen skriver hun om blant annet om det å innta en ikke-vitende posisjon, og om forforståelse. Ifølge Bagge (2017, s 26) er «Ikke-vitende posisjon» å innta en posisjon der holdningen om at en ikke kan vite hva en annens opplevelser er, før den andre forteller om det. En barnevernsarbeider kan for eksempel ikke vite noe om barnets opplevelser før barnet har fortalt noe selv.

Informantene forteller at det å vite hvordan vi forholder oss til det vi tror vi vet eller det vi vet, handler om å stille seg i en ikke-vitende posisjon. Videre skal man presentere det med varsomhet og være åpen for egen forandring (Bagge, 2011, s. 28). Til slutt legger de til at det handler om å sette seg selv i annen rekke (Bagge, 2011, s.29). En av informantene forteller at det å innta en ikke-vitende posisjon hjelper fagpersonen til å ta imot informasjon (Bagge, 2011, s.35).

I artikkelen refererer Bagge til Boscolo og Bertando, som hevder at vi kan ikke la vær å bruke vår forforståelse og kunnskap i samtale med klienter (Bagge, 2011, s. 26). På en måte kan forforståelsen hjelpe fagpersonen til å forstå. Men samtidig er det nødvendig å være klar over at forforståelsen kan lure oss til å forstå for fort. Når man forstår for fort, kan det som skal være dialoger føre til monologer, altså enveiskommunikasjon (Bagge, 2011, s. 33). Når vi forstår for fort, kan det også føre til feilslutninger, det at vurderingene blir tatt på et for vagt grunnlag.

En informant hevder at det han har med seg, gjør han blind for den andre. Hans tanker rundt dette er at hans bakgrunn kan ha betydning for samtale. Bakgrunnen er hans historie, erfaringer, utdanning, fordommer, holdninger, levd liv og personlighet (Bagge, 2011, s. 33). En annen informant undrer seg over hvor fort gjort det er å la egne tanker og erfaringer bli styrende for den retningen samtalen tar. Det å fortolke ut fra egne erfaringer bidrar til å hindre den som søker hjelp i å kunne fortelle, og bli møtt på sine premisser (Bagge, 2011, s.34).

3. Diskusjon

Frem til nå har jeg gjennomgått teorier og forskning som jeg mener belyser sider ved min problemstilling. I denne delen av oppgaven skal jeg diskutere den relevante teorien og forskning opp mot min problemstilling: *Hvilken betydning har en barnevernsarbeiders forforståelse i arbeid med mennesker fra andre etniske minoriteter?*

3.1. Hvilken betydning har forforståelse i møtet med andre mennesker?

I teoridelen gikk jeg gjennom hva forforståelse er. Det er noe vi alltid har med oss, alle mennesker er født inn i ulike samfunn, religioner og kulturer. Alle mennesker er forskjellige og unike. Opplevelser og erfaringer vil være med i møtet med andre mennesker. All vår historie og erfaringer danner vår forforståelse. Det vil si at du har din forforståelse, mens jeg har min forforståelse. Forforståelsen vil derfor ha betydning for hvordan man møter den andre og hvordan man oppfatter møtet.

3.1.1. Et sett med «briller»

Forforståelse handler mye om kunnskap og erfaringer. Jeg oppfatter det også slik at forforståelse også innebærer et blikk mot meninger og holdninger. Gadamer mente jo at vi

ikke kunne møte verden uten «briller», som skal hjelpe oss å finne mening i det vi står ovenfor (Tønnesen, 2018, s. 170). Jeg tolker dette slik at vi inntar en holdning og mening om hvordan vi ser verden på. På samme måte inntar vi en holdning og mening i møtet med andre mennesker. Denne holdningen påvirker hvordan møtet med den andre blir. Forutsetningen er at man er åpen for å utvide sin forforståelse. Vi har alle forskjellige briller som vi ser verden med. Noen ganger kan det hjelpe å prøve å se verden gjennom noen andres briller. Alt kommer an på hvordan vi som mennesker velger å se verden.

Jeg undrer meg over om det er mulig å forstå noe som helst uten vår forforståelse. Vi har jo alle med oss erfaringer og kunnskap fra tidligere i livet. Vi forstår verden ut fra hvordan vi har opplevd den. Og vi har alltid med oss våre erfaringer i møtet med andre. Dette kan kobles sammen med Gadamer teori om at vi ikke kan tolke eller danne mening, med mindre vi har en forforståelse (Tønnesen, 2018, s. 170). Dette er også sentralt i det hermeneutiske perspektivet.

3.1.2. Den hermeneutiske sirkel

Som fremtidig barnevernspedagog vil jeg møte mange barn og foreldre. Spesielt i disse møtene er det viktig å tenke over hvordan jeg opptrer i møtene. Forforståelsen vil påvirke både den jeg møter og selve møte, det påvirker også meg selv. Det er viktig å være klar over at jeg som fagperson ikke kan forstå en klient ved å bare forstå deler av situasjonen hos klienten. For å kunne forstå det helhetlige bilde må jeg kunne forstå deler av situasjonen og omvendt. Min helhetsforståelse er avhengig av min delforståelse og motsatt. Når jeg gjør meg nye erfaringer, kan jeg utvikle min helhetsforståelse. Dette er det den hermeneutiske sirkelen handler om. Både negativt og positivt kan dette påvirke meg som fagperson. Sett fra den positive siden kan jeg utvikle meg og være mer åpen i neste møte med en ny klient. Fra den negative siden kan jeg låse meg fast i forforståelsen, dette vil gå ut over klienten, som oppfatter meg som ikke forståelsesfull.

3.1.3. Tillitsforhold

Min mening er at det er viktig å ha med seg sin forforståelse i møte med andre mennesker, fordi forforståelsen handler også mye om hvordan du er som person. Det sier noe om hvem du er, hvor du kommer fra og hva du interesserer deg for. I tillegg mener jeg det er viktig og kunne dele egne erfaringer med andre, slik at vi kan lære av hverandre. Det å ha kunnskap om mennesker fra andre kulturer kan være nyttig i barnevernsarbeid, dette for å for et innblikk i

hvordan de har det. Jeg mener at det burde være et personlig mål om å utvide sin egen forforståelse. Dersom dette målet skal oppnås, forutsetter det at barnevernsarbeideren møter barn og foreldre med et åpent sinn, er utforskende og nysgjerrig på hvordan den enkelte familien forstår og håndterer utfordringen i familien. Dersom da tillitsforholdet gjør at de deler noe med barnevernsarbeideren, bidrar det til at forforståelsen utvikles, og at familien får rett hjelp til rett tid. I det motsatte tilfellet vil barnevernsarbeideren trekke seg unna og handle utelukkende ut fra sin forforståelse. Dette fører til at møtet blir annerledes når familien kanskje ikke deler like mye av sine opplevelser, fordi den tillitten som var nødvendig ikke var der. Casen jeg presenterte fra praksis i barneverntjenesten, handlet barnevernet ut fra egne meninger og erfaringer uten å snakke med den aktuelle familien. På grunn av at barneverntjenesten brukte lang tid på å ta personlig kontakt med familien, fører det til at begge parter rekker danne seg en mening om hvordan den andre er. Kanskje tenker den utenlandske familien at barnevernet bare overkjører og ikke hører på dem.

Når det kommer til selve møtet skriver Bagge (2012, s. 26) om å innta en «ikke-vitende posisjon», og at man ikke kan innta en slik posisjon før den andre forteller. Jeg synes det er veldig spennende å diskutere rundt dette, barnevernsarbeid handler jo nettopp om å snakke med foreldre og barn. Man vet ikke hva problemet er før den andre forteller noe om det. For at familiene skal fortelle om den vanskelige situasjonen er gjensidig tillitt avgjørende. Dersom barnevernspeдагоgen møter familien med en åpenhet er det større sjanse for at det bygges tillitt mellom partene. Holdningen man inntar i møtet med familiene er derfor avgjørende for hvordan undersøkelsen blir. Både når det gjelder deres følelse av å bli hørt og lyttet til, som igjen har betydning for hvordan undersøkelsen blir gjennomført og at løsningene kan hjelpe familien på en bedre måte. Gjennomføringen og løsningen blir bedre på grunn av at familien kanskje forteller mer om sine utfordringer. Dersom tillitten mellom familien og barnevernet ikke er til stedet, er det ikke sikkert at barnet bruker sin rett til medvirkning. Barnevernet arbeider ut fra prinsippet barnets beste. Barnevernet vet ikke hva som er barnets beste uten å snakke med barnet selv. Vi kan se dette i sammenheng med det Berg (2017, s. 11-12) skriver om at innvandrerfamiliene uttrykker en mistillit til barnevernet. På en måte viser denne forskningen at barneverntjenesten på en måte ikke følger lovverket og retningslinjene som de er pliktet til å gjøre.

3.1.4. Forstå for fort

En erfaring som jeg opplevde i praksis, var at man ofte var ute etter å finne løsninger til problemet. Dermed ble det vanskelig å finne ut hva som er det faktiske problemet. Dette kan ha sammenheng med det Bagge (2011, s. 33), som forteller om at forforståelsen kan hjelpe oss til å forstå, men den kan også lure oss til å forstå for fort. Dersom vi forstår for fort, kan det ende med at vi griper inn for raskt. Bredal skriver at en av de vanligste anklagene mot barnevernet er at de griper inn for raskt (Bagge, 2011, s. 18). Jeg undrer meg over om dette kan ha en sammenheng med at innvandrere er overrepresentert i barneverntjenesten, og at barnevernet ofte «forstår for fort» i saker som omhandler familier fra andre kulturer. Kanskje dette kan ha en sammenheng med at barneverntjenesten har manglende kompetanse på dette feltet? Dette kommer jeg tilbake til senere i oppgaven.

Barnevernsarbeideren jobber under høyt tidspress. I tillegg er avgjørelsene som skal tas, veldig viktige avgjørelser i livene hos andre familier. Jobben de står ovenfor er derfor svært viktig, og de har en stor makt. Det å gjennomføre undersøkelsen på kort tid kan være utfordrende, og i flere tilfeller vil man nok kunne ønske at man forstår fortere enn det man klarer. Da er det også enklere å ta med seg de fordommene og den forforståelsen man har og danne seg en mening ut fra det. På denne måten lytter man ikke til barn og foreldre, på samme måte dersom man har møtt de med en åpenhet. På grunn av at barnevernet står ovenfor en så viktig samfunnsjobb er det enda viktigere at de ikke forstår for fort, selv om det kan være fristende. Vi kan se dette i sammenheng med at det påpekes i NOU 2012:5 (Referert i Berg et al., 2017, s. 11-12) at familier med innvandrerbakgrunn ikke føler seg møtt eller lyttet til som individer. Kanskje er det fordi det er for fristende å forstå for fort, og at man bruker for mye av sin forforståelse til å forstå. Da er det også lettere å danne seg generaliserte bilder av hva kultur er.

I casen jeg presenterte fra min praksisperiode, ser vi at saksbehandleren allerede før møtet med selve familien bruker sin forforståelse som et grunnlag for sin vurdering av saken. Dersom vi ser dette i tråd med lovverket, skal barneverntjenesten mest mulig effektiv og mest mulig omfattende av barnets totale omsorgssituasjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019). Denne casen mener jeg er et godt eksempel på hvordan man kan bli fastlåst i sin forforståelse. Vi kan se dette i tråd med en av informantene i den ene

artikkelen, som hevder at det han har med seg gjør han blind for den andre (Bagge, 2011, s.34).

3.1.4. Kommunikasjon og samhandling

I samtaler med familien skal barnevernspedagogen møte de med åpenhet og respekt. For å finne løsninger som kan passe til familien må barnevernspedagogen legge opp til et godt samarbeid og kommunisere på best mulig måte. For å kommunisere på best mulig måte er det avgjørende med en god relasjon. Relasjonskompetanse er en viktig kompetanse å ha med seg som barnevernspedagog. Det handler om å kjenne seg selv, forstå andres opplevelser og forstå hva som skjer i samspill med andre (Røkenes og Hanssen, 2012, 8). Det forutsetter at man møter andre som et subjekt. Dette innebærer en bevissthet rundt holdninger og verdier i møtet med andre. I tillegg innebærer det en bevissthet rundt egne erfaringer og væremåte. Vi kan på en annen måte si at dette også handler om bevisstheten rundt sin forforståelse. Rapporten *myter og realiteter* viser til at en god relasjon er med på å skape et godt samarbeid (Berg et al., 2017, s.9). Ifølge barnevernloven § 1-7 har barnevernet plikt til å samarbeide med foreldrene, så langt det er mulig (Barnevernloven, 1993, §1-1). Barnevernsarbeideren må legge til rette for et godt samarbeid. Når den ubevisste forforståelsen gjør at du fastlåser deg i egne tanker og kunnskap, begrenser det muligheten for et godt samarbeid. Da vil det også oppstå utfordringer i kommunikasjon. Forforståelsen vi har med oss vil dermed ha betydning for hvordan samhandlingen og kommunikasjonen utvikler seg.

3.1.5. Kultur

På grunn av at innvandrere har andre referanserammer enn hva majoriteten har, kan det være vanskeligere for oss å forstå hvordan de opplever verden. Jeg tror heller ikke at vi kommer til en fullstendig forståelse. På grunn av at de er forskjellige fra oss, kan kunnskap om andre kulturer gjøre det lettere for oss å forstå. Men det kan også føre til at vi tar det for gitt, og at vi baserer vurderinger på tidligere erfaringer og kunnskap, slik som i casen fra da jeg var i praksis.

Røkenes og Hanssen sier i sin bok at det å forstå kultur, er det samme som å forstå mennesker (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 198). På en måte er jeg enig i dette. Kulturen kan på mange måter fortelle hvordan et menneske er. Men på en annen måte er jeg uenig. Man kan ikke forstå et menneske ut fra sin kultur, uten å prøve å forstå selve mennesket. Fordi selv om noen

er født inn med kultur, er man likevel ikke de samme menneskene. Dette kan vi se i sammenheng med den hermeneutiske sirkel. Vi kan ikke forstå helheten uten alle delene (Garsjø, 2012, s.142). Derfor er det vanskelig forstå et menneske basert på deres kultur.

3.2. Hvilke grep kan man ta for å fremme møter med etniske minoriteter?

3.2.4. Kultursensitivitet

Som jeg tidligere påpekte, er det i forslag om ny barnevernlov, understreket at barnevernet skal være kultursensitivt (Berg et al., 2017, s.3). På bakgrunn av at barnevernet tidligere har blitt kritisert for å vise liten forståelse for situasjonen nye innvandrere i Norge befinner seg i, deres kultur og religion. Det som kommer frem i media ofte er at minoritetsfamilier føler seg særlig utsatt, misforstått og urettferdig behandlet (Berg et al., 2017, s. 107). Kultursensitivitet handler jo nettopp om å være åpen og undersøkende i møtet med innvandrergruppene. Jeg ser flere likheter mellom det å være kultursensitiv og det å være bevisst sin egen forforståelse.

Å være kultursensitiv handler også om å anerkjenne forskjeller, uten å ha fordommer. Kultursensitivitet har relevans i møte med etniske minoriteter, men også i møte med majoritetsgruppen. Hver enkelt familie og individ har ulike utfordringer og forutsetninger. Min mening er at det å vise respekt og empati er en måte å være sensitiv på.

3.2.5. Kulturkompetanse

Jeg har selv opplevd at det er utfordrende å samarbeide med innvandrerfamilier. Dette kan ses i sammenheng med at gjensidig forståelse og god informasjonsdeling oppleves som utfordrerne, spesielt når man ikke har felles språk eller referanserammer (Berg et al., 2017, s. 9). Familier som kommer fra andre land enn Norge, kan ha ulik levekultur enn det vi er vant til. Vi kan med andre ord finne ulikheter. For eksempel kan synet på omsorg være annerledes i Afrika enn slik vi mener god omsorg er i Norge. I Norge har også barn i stor grad egne rettigheter, sammenliknet med flere andre land.

Forforståelse trenger nødvendigvis ikke å handle om holdninger og meninger, men også om kunnskap og erfaringer. Som nevnt tidligere, mener jeg at kunnskap om andre kulturer kan hjelpe oss til å forstå den andre. Ifølge boken til Røkenes og Hanssen (2012, s. 198) er en av grunnene til at samarbeid mellom to forskjellige kulturer kan være utfordrende, dette på grunnlag av mangel på kunnskap om hverandres kultur. Kunnskap som vi har med oss, er en

del av vår forforståelse. I det varierte landskapet vi lever i har vi alltid mulighet til å tilegne oss alltid ny kunnskap, som gjør at vi har mulighet til å utvide vår forforståelse. Det er viktig å være bevisst på vår kunnskap, men det er også viktig å kunne sette seg i posisjon til å tilegne seg mer kunnskap. I barnevernet er det viktig med kunnskap om andre kulturer. Men jeg mener det viktigste, er den kunnskapen den enkelte familien sitter med, fordi det er snakk om deres liv, og derfor har deres kunnskap betydning for utfallet av barnevernssaken. I sammenheng med boken til Røkenes og Hanssen (2012, s. 210) er kunnskap viktig for å få et innblikk i det vi ikke vet like mye om.

Da jeg var i praksis, var det flere bekymringsmeldinger på innvandrerfamilier. På kontoret var det en person som hadde mer kunnskap og erfaring med andre kulturer. Da det kom slike meldinger som omhandlet etniske minoriteter, var det som regel denne personen som fikk saken. Begrunnelsen for det valget var fordi hun hadde mer kunnskap enn de andre om flere kulturer. Jeg tenker at det er bra å ha kunnskap om ulike kulturer, men man må ikke ta denne kunnskapen for gitt. Har man generell kunnskap om andre kulturer, kan det føre til at man tenker at «alle fra den kulturen er slik». Dette kan ses i sammenheng med at kunnskapen vi har kan føre til stereotypisering og generalisering (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 210). Dette gjør at vi tolker og gjør oss meninger om kultur, på for lite kunnskapsgrunnlag. En generalisert forståelse av kultur kan, ifølge Berg (2017, s. 19) føre til at vi ikke ser den personen saken handler om.

Den erfaringen fra min praksis som jeg delte ovenfor, fikk meg til å tenke på den betydningen kunnskapen virkelig har i møte med mennesker fra andre kulturer. Ja, kunnskap er viktig til en viss grad for å kunne oppnå en forståelse. Kunnskap er en av byggesteinene til vår forforståelse. Men jeg mener det viktigste elementet er hvordan man som person møter de andre, og at man har en åpen og bevisst holdning til sin forforståelse. Slik som Gadamer mener innen hermeneutikken, handler det om hvilke briller du tar på deg i møtet med andre (Tønnesen, 2018, s. 171). Det handler også om hvilke briller du velger å se saken med. Jeg kunne gjerne tenke meg og sammenliknet et møte med en innvandrerfamilie der en saksbehandler har mye kunnskap om den kulturen, og en saksbehandler som ikke noe kjennskap til den.

Quershi og Fauske mener at barnevernsarbeidere ofte sliter med å finne ut hvilken betydning begrepet kultur har (Berg et al., 2017, s.19). Vi forstår ofte kultur som noe «annet», fordi de opptrer i motsetning til hvordan majoritetsbefolkningen opptrer (Brodtkorp og Rugkåsa, 2009, s. 201). Jeg tolker dette slik at man ofte oppfatter forskjellen på det «normale» og det «ikke-normale» ofte kan være forklaringen på problemet. Det trenger altså ikke være skadelig for barnet, men at det ikke er «normalt» ifølge barnevernets diskurs. Dette kommer også frem i rapporten *myter og realiteter*. Her understrekes det at individet og familien blir usynliggjort, da landbakgrunn og kultur står i hovedfokus (Berg et al., 2017, s.77).

3.2.6. Viktig å være bevisst

For å kunne utføre best mulig arbeid mener jeg det er viktig å være bevisst på sin forforståelse. I møter med barn og familier må vi komme på at de har følelser, tanker, erfaringer og opplevelser. Som barnevernsarbeider må jeg være observant på at jeg ikke objektiverer disse individene på bakgrunn av min forforståelse (Røkenes og Hanssen, 2012, s. 12-13). Bevisstheten rundt forforståelsen er svært viktig for å ikke bli fastlåst. Dette kan også ha sammenheng med det Aaland skriver, om at ubevisstheten av sin forforståelse føre henne på villspor (Tønnesen, 2018, s. 175).

Da jeg var i praksis, reflekterte jeg ofte omkring mine tanker rundt undersøkelsessakene. Da kunne det hende at jeg fikk noen nye innspill fra de andre som jeg ikke var klar over, i tillegg til at de andre fikk noen nye tanker. Det å reflekter rundt sine meninger og erfaringer er en fin måte å bevisstgjøre sin forforståelse på. Kritisk refleksjon handler om å øke vår bevissthet om de faktorene som påvirker oss mennesker og vår profesjonsutøvelse. Dette skjer gjennom å reflektere kritisk, med flere kollegaer (Rugkåsa et al., 2017, s. 85). Dette gjør at man kan tilegne seg kunnskap i og om profesjonell praksis. Her får vi en mulighet til å endre vår forståelse og perspektiver. Å reflektere sammen med kollegaer er en fin måte å dele ny kunnskap på. Ny kunnskap og perspektiv kan føre til en bedre praksis i arbeidet (Rugkåsa et al., 2017, s. 86). Å stille kritiske spørsmål og reflekter over dem, er etter min mening en fin måte å bevisstgjøre vår forforståelse på.

Jeg merker selv at jeg alltid bygger opp ulike forventninger til hvordan møtene blir, og at disse forventningene påvirker hvordan jeg møter den personen. Når jeg snakker om å bevisstgjøre vår forforståelse, mener jeg å være klar over og bevisst hvilke meninger og

tanker vi har i møtet med andre. En annen del er å være bevisst på at man ikke skal være fastlåst i disse tankene og meningene. Det er selvfølgelig viktig å ha enge meninger og tanker. Men i en jobb som barnevernsarbeider, er det spesielt viktig å være åpne for andre sine tanker og meninger. For å si det på en annen måte, må vi være åpne for andres forforståelse. På denne måten vil innvandrerfamilier få et bedre møte med barneverntjenesten. De vil føle seg lyttet til. Når barnevernet lytter til familiene, vil de også kunne hjelpe familiene med de mest hensiktsmessige løsningene.

For å gi en avsluttende refleksjon på drøftingen rundt det å være bevisst egen forforståelse, vil jeg nevne den gyldne regel. *Vær mot andre slik du vil at andre skal være mot deg*. Det kan være viktig å reflektere rundt motpartens situasjon. Dersom det har kommet en bekymringsmelding angående ditt barn, hvordan ville du ha ønsket og blitt møtt av en barnevernsarbeider?

4. Avslutning

I denne oppgavebesvarelsen har jeg gjort rede for teorier om forforståelse, hermeneutikk og kultur. Jeg vil avrunde denne besvarelsen med å ta opp de viktigste temaene jeg har tatt opp. Vi har med oss forforståelsen til enhver tid, både før, i og etter møter med etniske minoriteter. Hvordan barnevernsarbeideren bruker sin forforståelse, har betydning for både barnevernsarbeideren og den enkelte familien fra andre etniske minoriteter. For barnevernsarbeideren har det betydning for hvordan en som person utvikler og utvider sin forforståelse, men også som person. Dette vil hjelpe barnevernsarbeideren i møtet med etniske minoriteter senere. For familien med annen etnisk minoritet vil dette først og fremst ha betydning i form av hvordan de blir møtt og lyttet til. Dersom tillitsrommet tilsier det, kan familien føle seg trygg på å fortelle om sine utfordringer. Dette vil igjen ha betydning for avgjørelsene barnevernsarbeideren tar som skal hjelpe den enkelte familien. Det er spesielt viktig at barnevernsarbeideren er bevisst sin forforståelse og møter innvandrerfamilien med en åpen holdning, da flere innvandrerfamilier uttrykker en mistillit til barnevernet og at de ikke føler seg lyttet til (Berg et al., 2017, s. 11-12).

Bevissthet rundt forforståelse er viktig i selve møtet mellom barnevernsarbeideren og minoritetsfamilien, men også når det kommer til avgjørelsene og vurderinger.

Barneverntjenesten tar avgjørelser som skal hjelpe familien. Barnevernsarbeideren har med

seg sin forforståelse til hva som legges til grunn for avgjørelsen. Det er flere faktorer som ligger til grunn for avgjørelsene som blir tatt i barnevernet. For det første arbeider barneverntjenesten ut fra barnevernloven, og har dermed et solid lovgrunnlag. For det andre, de skjønsmessige vurderinger barneverntjenesten tar. De skjønsmessige vurderingene er basert på majoritetens, altså det norske barnevernets, verdier. Barnevernsarbeiderne har igjen sin personlige forforståelse om minoritetsfamilier. Hva med minoritetsfamiliens faktiske situasjon? Hvordan barnevernsarbeideren bruker sin forforståelse i sammenheng med lovverket og barnevernets diskurser, har betydning for hvorvidt vurderinger og avgjørelser stemmer med familiens faktiske behov og utfordringer.

Forforståelsen til grunn for våre tolkninger og vår forståelse. Det er sjeldent at familier oppsøker barneverntjenesten, og kanskje spesielt innvandrersfamilier da de rett og slett i liten grad vet hva barneverntjenesten gjør. Vurderingene som ligger til grunn for avgjørelser som blir tatt, er basert på normene hos majoritetsbefolkningen. Barneverntjenesten foretar avgjørelser og tiltak med gode intensjoner og et rettslig grunnlag, men når vurderingene baserer seg på et normativt grunnlag kan det oppleves som krenkende for minoritetsfamilier. Dersom barnevernsarbeideren ikke tar tak i den andres forståelse og tanker, kan det oppleves som en ytterligere krenkelse. Det er ikke mulig å imøtekomme lovens funksjon om medvirkning, dersom man ikke inntar den andres perspektiv. Kulturkompetanse og kultursensitivitet er to egenskaper det er viktig å ha med seg i møte med etniske minoriteter. Kunnskap er en del av vår forforståelse. Kunnskap om ulike kulturer kan på mange måter hjelpe til å forstå, men det kan også være et hinder dersom man er fastlåst i sin forforståelse. Kultursensitivitet handler mye om forforståelse, og hvordan man skal møte den andre parten. Forforståelsen hos en saksbehandler har derfor stor betydning for hvordan saksbehandleren møter minoritetsfamilien, hva som ligger til grunn for hvilke avgjørelser som blir tatt, og hvordan samarbeidet og tilliten utvikler seg.

Jeg kan diskutere rundt dette i all evighet, og føler det er mer jeg kunne skrevet. Når jeg blir ferdig utdannet som barnevernspedagog vil jeg sørge for å være bevisst over min forforståelse. Jeg vil hele tiden tilegne meg nye erfaringer og danne meg nye meninger. Men jeg skal minne meg selv på å hele tiden å reflektere over min forforståelse. Jeg synes det har vært veldig spennende og lærerikt å skrive om forforståelse knyttet opp mot møte med andre

kulturer. I fremtiden ønsker jeg, og tror at barnevernsarbeiderne kan bli enda flinkere til å bevisstgjøre sin forforståelse, og at barnevernet generelt er mer kulturtilpasset.

Litteraturliste

Bagge, Randi Frieda. 2011. «*Hvordan bruke forforståelsen når jeg ikke kan vite noe om den andre?*». I Fokus på familien vol. 40: 25-44. Oslo: Universitetsforlaget.

Barnevernloven. (1993). Lov barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (Sist endret 17. desember 2019). Saksbehandlingsrundskrivet. Hentet fra: <https://www.bufdir.no/barnevern/fagstotte/saksbehandlingsrundskrivet/>

Berg, B. Paulsen, V. Midjo, T. Haugen G. M. D. Garvik, M. Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet*. (ISBN -978-82-7570-504-2). NTNU Samfunnsforskning.

Brodtkorp, E og M. Rugkåsa. (red.). (2009). *Mellom mennesker og samfunn*. Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene. 2. utgave. Oslo: Gyldendal.

Døving, C. A. 2011. *Hva er en minoritet?* Hlsenteret.no. Hentet fra: <https://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/livssyn/minoriteter/hva-er-en-minoritet/hva-er-en-minoritet>

Forandringsfabrikken. (Hentet 21.april 2021). *Barnesyn og verdier i barnevernet*. <https://www.forandringsfabrikken.no/barnesyn-og-verdier-i-barnevernet>

Garsjø, O. (2001): *Sosiologisk tenkemåte* – en introduksjon. Oslo: Gyldendal

Nordby, H. Bennin, C. Buer, B. A. (2013). *Etikk i barnevern*. Gyldendal Akademisk.

Håkonsen, M. H. (2014). (5. utg.). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Akademisk

NOU 2016: 6. (2016). *Ny barnevernlov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Informasjonsforvaltning

Paulsen, T. M. Hårberg, G. B. og Sølvberg, E. (Sist oppdatert: 2020 11. November). *Hva er kultur?* Nasjonal Digital Læringsarena.
<https://ndla.no/subject:24/topic:1:183732/topic:b6562a48-8510-46b3-a0d2-b53dd9da349f/resource:1:3835?filters=urn:filter:777ae87e-ca79-4866-920a-115cfeb7bbe1>

Prop 133 L. (2020/2021). Lov om barnevern (Barnevernloven) og lov om endringer i barnevern. Det kongelige barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. og Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Røkenes, O. H. Hanssen, P. H. (2012). *Bære eller bryte – kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tønnesen, M. (red.). (2018). *EX.PHIL. for sosialfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

